

KÁLDI-KÖTETBEMUTATÓ ESZTERGOMBAN

„Aranyalma ezüsttálcn: ilyen a szó kellő időben kimondva” (Péld 25,11)

Az Ars Sacra programsorozathoz kapcsolódva kötetbemutatóra került sor az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtárában. A gyűjtemény egyik becses kéziratát hasonló, bibliofil kiadásban jelentette meg a Pytheas Könyvmanufaktúra.

A **Káldi-biblia kéziratos töredékei** címet kapta a kötet (díszkiadásban és egyszerűbb kivitelben is megjelent), mely Erdő Péter bíboros úr bevezető tanulmányát és a 15 papírlévél hasonmását tartalmazza.

Az eseményen megjelent Erdő Péter esztergom-budapesti érsek, Székely János esztergom-budapesti segédpüspök, az Esztergomi Hittudományi Főiskola rektora, Romanek Etelka, Esztergom város polgármestere, Dr. Völner Pál országgyűlési képviselő, illetve Kolek Ildikó, az Ars Sacra Alapítvány kuratóriumi tagja.

Dr. Székely János köszöntötte a jelenlévőket és röviden felvázolta a magyar bibliafordítások Káldi György-féle kiadása előtti történetét, majd rátért a Káldi-lapok jelentőségének bemutatására. Beszédében felhívta a hallgatóság figyelmét: az egyház mindenkori nagyjai nemcsak lelkipásztorok, de koruk nagy gondolkodói, tudósai is voltak, ahogyan Aranyszájú Szent János vagy Szent Ágoston is.

Dr. Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek ismertette a Káldi-lapok megtalálását és magát a töredéket. Elmondása szerint könyvtári munkája során lett figyelmes egy, kívülről bolognai rotunda írással díszített kötetáblára, amelyen egy kánonjogi szöveg volt olvasható. Ez az írásforma az 1200-as évek végén, illetve az 1300-as évek elején volt szokásban, a keletkezési helye pedig Bologna és környéke tehető. További vizsgálatok során megállapítható volt, hogy egy kommentárokat (lectura) tartalmazó kötetábláról van szó. A kibontás során

fedezték fel, hogy a kötetástábla kartonját a magyar nyelvű Káldi-töredék lapjai alkották, mindamelllett kiderült az is, hogy Hostiensis, egy 13. századi kánonjogász lekturájára bukkantak. Ez azért is volt fontos felfedezés – világított rá Erdő Péter bíboros –, mivel egy ilyen szöveget kizárólag egyetemi közegben használtak, és az akkori Magyarországon, ahol egyetemi képzés jóformán nem létezett, nem is tesznek említést Hostiensis művéről és annak használatáról. A megtalált kötetáblán lévő szöveg azonban arra enged következtetni, hogy voltak olyan tudósok és műhelyek a középkori Magyarországon, akik és amelyek a legmagasabb tudományos igénnyel léptek fel.

A felfedezett Káldi-lapokkal kapcsolatban a bíboros rámutatott arra, hogy ezek voltaképpen a bécsi, Formika Máté által kiadott Biblia előzetes javításait tartalmazzák, amelyek a végleges kiadásba is bekerültek. A kézirat sajátossága továbbá, hogy vörös színnel írt, függőleges bejegyzéseket is fel lehet benne fedezni, amelyek Erdő Péter elmondása szerint a tördeléshez voltak szükségesek. A megtalált töredékek két teljes bibliai könyvet tartalmaznak, a Prédikátor könyvét és az Énekek énekét, illetve más könyvekből is jelentős szakaszokat. A szövegek vizsgálatával megállapítható, hogy többen is dolgoztak a Biblia fordításán, így egy korábban felvetett dilemma látszik kibontakozni, miszerint a Káldi-féle fordítás nem kizárólagosan Káldi György nevéhez fűződik. Figyelembe kell venni továbbá az 1600-as évek nyelvújító törekvéseit is – hangsúlyozta a bíboros –, amelyet magának Pázmánynak a műveit olvasva is észre lehet venni. A Káldi-biblia fordítása tehát ebbe az áramlatba illeszkedik.

Erdő Péter bíboros kifejezte örömét, hogy a most megjelent fakszimile kiadás egy korábbi adatgyűjtés eredményeit teszi elérhetővé a szélesebb közönség számára, ösztönző lehet a további

kutatások tekintetében is, hiszen a Káldi-lapok további töredékeinek felkutatása, illetve a kötésre használt pergamen más helyeken való használatának feltérképezése is izgalmas lehetőségeket rejt magában. A bíboros továbbá kitért a magyar nyelvű bibliakiadás történetére, amelyben szintén jelentős és megkerülhetetlen helyet foglal el a Káldi-biblia töredékeinek megjelenítése.

Erdő Péter ismertetője után a Káldi-lapok töredékéből Salamon mondásainak részleteit megzenésített változatban hallgathatták meg a résztvevők **Mizsei Zoltán**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék oktatójának tolmácsolásában, aki a témára érzékeny zenei közreműködésével teremtett kapcsolatot az adott szentírási hely és az eredeti kéziratlapok világa között.

Kelemen Eörs, a Pytheas Könyvmanufaktúra képviselőjében a bibliofil kiadás keletkezéséről, annak technikai érdekességeiről beszélt.

A program után lehetőség nyílt a Káldi-lapok (és még két másik régi kötet) 2D, illetve 3D technikával történő bemutatására, virtuális lapozására és ennek kipróbálására. Ez a lehetőség nemcsak a nagyközönség érdeklődése, de a tudományos kutatás számára is nagyszerű lehetőségeket biztosít.

A rendezvényt az Ars Sacra Alapítvány támogatta.

„Arany fülbevaló és ragyogó gyöngy: ilyen a bölcs intelem a szófogadó fülnek.” (Péld 25, 12)

Szalai Katalin

Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár

